

NORGES HØYESTERETT

Den 17. oktober 2007 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2007-01776-A, (sak nr. 2007/909), straffesak, anke,

A (advokat Gunnar K. Hagen)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (generaladvokat Arne Willy Dahl)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Skoghøy**: Saken gjelder utmåling av straff for ulovlig fravær fra påbegynt militær førstegangstjeneste, jf. militær straffelov § 34 andre ledd andre straffalternativ.
- (2) Stavanger tingrett avsa 5. oktober 2006 dom med slik domsslutning:

”A, født 00.00.1984, dømmes for overtredelse av militær straffelov § 34, 2. ledd, 2. straffalternativ, jf 1. ledd til en straff av fengsel i 24 – tjuefire – dager.”
- (3) Domfelte anket til Gulating lagmannsrett over straffutmålingen. Lagmannsretten avsa 11. mai 2007 dom med denne domsslutning:

”I Stavanger tingretts dom av 5. oktober 2006 gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 14 – fjorten – dager.”
- (4) Domfelte har påanket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder straffutmålingen. Under henvisning til Høyesteretts avgjørelser i Rt. 2006 side 710 og 2006 side 1699 har han gjort gjeldende at straffen bør gjøres betinget.
- (5) Påtalemyndigheten har ikke anket, men aktor har for Høyesterett nedlagt påstand om fengsel i 24 dager.
- (6) *Jeg er kommet til at anken ikke kan føre frem.*

- (7) A ble etter sesjon i 2003 funnet egnet til militær vernepliktstjeneste og ble innkalt til Sjøforsvarets rekruttskole KNM Harald Haarfagre i Stavanger 3. april 2005. Etter endt rekruttskole tjenestegjorde han som vaktsoldat ved Fellesoperativt Hovedkvarter på Jåttå. Vaktordningen var ordnet i turnus med en uke på vakt og en uke fri.
- (8) Han var oppsatt med vaktstjeneste 23. desember 2005, men møtte ikke. Han stod da foran en ukes vaktstjeneste som innbefattet julehelgen. I stedet for å møte på vakt reiste han til Nord-Norge. Etter det han har opplyst, ventet broren og hans samboer barn 8. januar 2006, og han ønsket å være sammen med dem i tiden rundt fødselen.
- (9) Domfelte vendte tilbake til Stavanger 16. januar 2006. Han sendte 20. januar 2006 følgende tekstmelding til løytnant B:
- ”Har vært i nor norge, vet æ har drette på leggen, men æ melde på mandag.”**
- (10) Den 27. januar 2006 ble domfelte hentet på bopel av militærpolitiet og løytnant B.
- (11) På grunn av det ulovlige fraværet mistet domfelte sikkerhetsklareringen og ble overført til annen tjeneste.
- (12) Høyesterett har i Rt. 2006 side 710 og 2006 side 1699 avgjort at straffen for første gang å ha unnlatt å møte til militær førstegangstjeneste skal være 14 dagers betinget fengsel med mindre det foreligger formildende omstendigheter av en slik karakter at det finnes tilstrekkelig å reagere med bot. I Rt. 2006 side 710 ble det uttrykkelig uttalt at Høyesterett ikke hadde tatt standpunkt til ”bedømmelsen av det tilsvarende spørsmål ved ulovlig fravær fra påbegynt tjeneste, en situasjon som vil kunne reise andre problemer for den avdeling man uteblir fra”.
- (13) Ved ulovlig fravær fra påbegynt førstegangstjeneste kan det med hjemmel i lov 20. mai 1988 nr. 32 om militær disiplinærmyndighet ilegges disiplinære reaksjoner (”refselsesmidler”). Etter det som er opplyst, blir det for ulovlig fravær på inntil sju dager vanligvis reagert med refs i form av arrest. Har fraværet hatt lengre varighet enn sju dager, blir det normalt reist ordinær straffesak.
- (14) Som fremholdt i Rt. 2006 side 710, vil fravær fra påbegynt førstegangstjeneste kunne skape problemer for den avdeling man uteblir fra. Det vil kunne føre til ekstra belastning for andre og kunne gå ut over forsvarets beredskap og effektivitet. Etter min mening tilsier allmennpreventive hensyn at det ved lengre tids ulovlig fravær bør reageres med ubetinget fengsel med mindre det foreligger særlige formildende omstendigheter.
- (15) Når Høyesterett ved avgjørelsen i Rt. 2006 side 710 fant det tilstrekkelig å reagere med betinget fengsel ved første gangs unnlatelse av å møte til førstegangstjeneste, ble det begrunnet med at det i dag bare er mellom en tredel og en firedel av innrulleringsstyrken som avtjener militær førstegangstjeneste – mot ca. to tredeler på midten av 1990-tallet – og at man ved utvelgelsen av de som skal avtjene verneplikt, søker å rekruttere de som er best kvalifisert og motivert til å gjøre militærtjeneste. Også etter at utvelgelse har funnet sted, legges det stor vekt på å motivere de som er blitt utvalgt.

- (16) Disse forholdene tilsier etter min mening at det ikke er det samme behov som tidligere for å reagere med ubetinget fengselsstraff for ulovlig tjenestefravær. Det fremgår også av statistikk som er utarbeidet av Generaladvokatembetet, at det i løpet av de siste ti år har vært en betydelig nedgang i antall straffesaker for ulovlig fravær fra påbegynt førstegangstjeneste. Hvis det ikke er tale om lengre tids fravær, bør det på denne bakgrunn vanligvis være tilstrekkelig med disiplinære reaksjoner. Dersom det blir reist straffesak, bør det etter min mening normalt være en forutsetning for å ilegge ubetinget fengsel at det dreier seg om ulovlig tjenestefravær på over tre uker (21 dager).
- (17) Det er i vår sak tale om et massivt brudd på domfeltes militære tjenesteplikter. I stedet for å møte på vakt 23. desember 2005 reiste han bort, og var ikke tilbake i tjeneste igjen før 28. januar 2006. Dette gir et totalt tjenestefravær på 36 dager.
- (18) Etter det som er opplyst, inngår det i disse 36 dagene 22 dager som domfelte skulle ha hatt fri, slik at effektivt fravær fra aktiv vakttjeneste utgjør 14 dager. Domfelte har anført at det ulovlige fraværet derfor bare utgjør 14 dager. Dette er jeg ikke enig i. Det fremgår av forsvarrets permisjonsdirektiv fra 2004 punkt 3.1.10 at dersom ”personell ulovlig forlater tjenestestedet før permisjonstiden, betraktes hele den tid vedkommende er borte fra sin militære avdeling som ulovlig fravær”. Dette fremstår også som naturlig. Det er en forutsetning for å ha krav på fridager at disse er opptjent. Ved vurderingen av om tjenestefraværet er av en slik karakter at det er nødvendig å reagere med ubetinget fengsel, må det likevel i en viss utstrekning tas hensyn til om det da tjenestestedet ble forlatt, bare var kort tid igjen før vedkommende skulle ha hatt fri.
- (19) Forsvareren har anført at det ved straffutmålingen må tas hensyn til at domfeltes fravær ikke skapte særlig problemer for forsaret. Etter min oppfatning kan imidlertid dette ikke tillegges vekt. Dersom et ulovlig fravær har skapt problemer, vil det kunne være en skjerpende omstendighet, men etter min mening kan det ikke være noen formildende omstendighet at fraværet ikke har skapt påviselige problemer.
- (20) Aktor har anført at det må tillegges vekt i skjerpende retning at domfelte er blitt ilagt fire disiplinære reaksjoner for kortere tids tjenestefravær og for ikke å ha møtt opp til oppstillinger, inspeksjoner mv. Ett av disse forholdene skriver seg fra tiden før det fravær vår sak gjelder. Den 15. november 2005 møtte domfelte halvannen time for sent til vakttjeneste, og for dette forholdet ble han ilagt en bot på kr 1 200. For to av de forhold som er begått etter fraværet i vår sak, er domfelte ilagt bøter på henholdsvis kr 300 og kr 600, og for ett av forholdene er han ilagt sju dagers arrest. I den utstrekning det ved straffutmålingen skulle ha vært tatt hensyn til ilagte disiplinærreaksjoner, måtte det etter min mening ha begrenset seg til reaksjoner for forhold som var begått før det fravær denne saken gjelder. Da det ved illeggelsen av sju dagers arrest ble tatt hensyn til tidligere fravær, finner jeg ikke grunn til å tillegge tjenestefraværet i 2005 vekt i vår sak.
- (21) Lagmannsretten har fastsatt straffen til 14 dagers ubetinget fengsel. Jeg finner denne straffen passende for ulovlig fravær som er av en slik lengde at det er grunn til å reagere med ubetinget fengsel.
- (22) Det tjenestefravær vi står overfor i vår sak, overstiger i betydelig grad den grense på tre uker som jeg har satt som normalgrense for bruk av ubetinget fengsel. Da det ved straffutmålingen må tas et visst hensyn til at det i tjenestefraværet på 36 dager inngår

22 dager som domfelte ellers skulle ha hatt fri, finner jeg likevel ikke tilstrekkelig grunn til å utmåle en strengere straff enn 14 dagers fengsel.

(23) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

Anken forkastes.

(24) Dommar **Utgård:** Eg er i det hovudsaklege og i resultatet einig med førstvoterande.

(25) Dommer **Indreberg:** Likeså.

(26) Dommer **Tønder:** Likeså.

(27) Dommer **Coward:** Likeså.

(28) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: